

Årsmelding 2024

Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi

1. Sammendrag

I 2024 ferdigstilte NENT revisjonen av de forskningsetiske retningslinjene for naturvitenskap og teknologi.

NENT har i sine andre aktiviteter først og fremst hatt fokus på forskningsetiske aspekter ved kunstig intelligens. I tillegg har NENT bidratt til høringer og felles produkter i FEK.

2. Om utvalget

Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT) er del av De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK). FEK er et forvaltningsorgan for forskningsetiske spørsmål på alle fagområder, underlagt Kunnskapsdepartementet. Komiteenes overordnede samfunns mål er etisk god og ansvarlig forskning.

FEK omfatter også følgende komiteer og utvalg med et felles sekretariat:

- Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag (NEM)
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH)
- Nasjonalt utvalg for gransking av uredelighet i forskning (Granskingsutvalget)
- Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning på menneskelige levninger (Skjelettutvalget)

NENT er et faglig uavhengig rådgivende organ for forskningsetiske spørsmål. NENTs ansvarsområde er forskningsetisk

virksomhet innen naturvitenskap og teknologi, industri-, landbruks- og fiskeriforskning, samt de deler av bio- og genteknologisk forskning som ikke dekkes av medisin.

NENT besto i 2024 av [11 medlemmer og to varamedlemmer](#) med fagkompetanse i naturvitenskap, teknologi, etikk og jus. Komiteen har ett lekmedlem. Komité-medlemmene blir oppnevnt av Kunnskapsdepartementet etter innstilling fra Norges forskningsråd. En oppnevningsperiode går over fire år og hvert medlem kan sitte i komiteen to perioder.

3. Årets virksomhet

3.1 Kort om virksomheten

NENT hadde fire ordinære møter i 2024: 20. mars, 22. mai (digitalt), 17. september og 18. november. Møtet i september ble kombinert med et institusjonsbesøk hos Yaras forskningssenter på Herøya i Porsgrunn og med Equinors responsible AI-team. Temaet for møtet med Yara var deres forskning, forskningsfilosofi og etiske problemstillinger, og inkluderte et besøk på det autonome skipet Yara Birkeland. Temaet for møtet med Equinor var deres arbeid med ansvarlig kunstig intelligens.

I tillegg hadde NENT tre korte, ekstraordinære møter for å forberede ulike høringsinnspill. I løpet av året har NENT bidratt til en rekke høringer, både på egenhånd og i samarbeid med andre komiteer og utvalg.

NENT på det autonome skipet Yara Birkeland

NENT får forholdsvis få henvendelser om å behandle saker. De henvendelsene som kommer, er ofte uredelighetssaker som ifølge forskningsetikkloven skal behandles av institusjonene. Det ser også ut som om det er en tendens til at faglige uenigheter og konflikter, som burde vært løftet i faglige debatter eller i en bredere offentlighet, i større grad framstilles som anklager mot forskere om brudd på forskningsetiske normer.

Det er samtidig en økning i henvendelser om å bidra i ulike opplæringstiltak på institusjonene. For NENT har etterspørselen særlig vært knyttet til KI, men også andre temaer og mer generell forskningsetisk veiledning og opplæring.

NENT, ved sekretariatsleder, har ellers fortløpende besvart henvendelser og gitt veiledning i forskningsetiske spørsmål.

3.2 Sentrale spørsmål i 2024

Kunstig intelligens har vært det mest sentrale temaet i 2024. Det er stor interesse for å ta opp forskningsetiske

problemstillinger knyttet til kunstig intelligens. Både komitéleder, medlemmer og sekretariatsleder i NENT har bidratt på en rekke arrangementer hvor KI og forskningsetikk har vært tema.

Et annet sentralt spørsmål har vært forskningsetiske perspektiver i en geopolitisk situasjon med økt fokus på sikkerhet.

NENT har også diskutert spørsmål knyttet til mulige tendenser hvor forskning trekkes i tvil og forskere settes under press.

3.3 Arrangementer

NENT arrangerte i 2024 to webinarer om forskningsetikk og kunstig intelligens. Trenger vi godkjenning av KI-forskning? var spørsmålet som ble stilt 11. november. Innledere var Heidi Beate Bentzen (UiO) og Ellen-Marie Forsberg (NORSUS). Innleggene og diskusjonen omhandlet både hvorvidt vi trenger godkjenning, hvorfor vi trenger det og

hvordan det kan organiseres. Det var ca 70 påmeldte til webinarer.

9. desember snakket Andrea Alessandro Gasparini (UiO) og Leonora O. Bergsjø (HiØ og UiA) om hva som er greit og ikke når det gjelder bruk av kunstig intelligens i forskning. Det deltok over 200 personer på webinarer. Inn lederne viste hvordan KI påvirker hele forskningsprosessen, og trakk fram noen hovedutfordringer bl.a. knyttet til data og til bærekraft. De vektla at vi må finne forsvarlige måter å bruke KI på, og at forskere må være med på å forme praksis.

NENT har bidratt i planlegging og gjennomføring av fellesarrangementer i FEK: Årskonferansen 19. mars og Forskningsetisk forum 16. september. Kunstig intelligens var et av temaene for begge arrangementer.

NENT har også bidratt med planlegging og deltakelse på to møter i Samarbeidsutvalget for FEK.

3.4 Produkter

NENT har ferdigstilt de forskningsetiske retningslinjene for naturvitenskap og teknologi, som nå er publisert på [norsk](#) og [engelsk](#).

Medlemmer fra NENT har bidratt med revisjon og nyskriving av tekster til [Forskningsetisk bibliotek](#) (FBIB).

NENT har levert følgende høringsinnspill:

- [Høringssvar NOU 2023:18](#)
[Genteknologi i en bærekraftig](#)
[framtid](#)

- Innspill til NEM om helseforskningsloven
- Innspill til WCRIs «Athens statement»
- Innspill til KD om UNESCOs utkast til ny rekommandasjon om etikk og nevroteknologi

NENT har i tillegg bidratt til flere felles høringsinnspill fra FEK:

- [Innspill til utredning av publiseringsstatistikken og registeret over vitenskapelige publiseringskanaler](#)
- [Innspill til systemmeldingen](#)
- [Tematiske innspill til EUs kommende rammeprogram for forskning og innovasjon](#)
- [Innspill til etterkontroll av personopplysningsloven](#)

NENT har også, sammen med de andre komiteene og utvalgene, bidratt med innspill til Forskningsrådets nye forskningsetiske egnevaluering.

3.5 Informasjon, opplæring og deltagelse i samfunnsdebatten

Det er en økning i henvendelser om å bidra på seminarer, i ulike opplærings tiltak og i samfunnsdebatten. Etterspørselen har i 2024 særlig vært knyttet til kunstig intelligens.

Flere medlemmer i NENT har deltatt på eksterne arrangementer, særlig knyttet til spørsmål om kunstig intelligens.

Komiteleder har holdt innlegg om forskningsetikk og KI, bl.a. for Norges

Musikkhøgskole (30. april), REK Vest (6. mai) og European University Association (18. juni).

Nestleder deltok 18. februar i debatt på NRK om sekvensering av norske arter og bruk av syntetisk bioteknologi.

Sekretariatsleder har bidratt med innlegg, opplæring og formidling på følgende eksterne arenaer:

- 26.1. Institutt for biovitenskap, UiB
- 12.2. NORSAR
- 6.3. Helsefak, UiT – Norges arktiske universitet
- 6.5. Nord universitet
- 14.5. Vestlandsforskning
- 2.-5.6. World conference on research integrity
- 26.8. NGI – Norges geotekniske institutt
- 30.8. Noroff høyskole
- 16.10. Nasjonal forskerutdanningskonferanse
- 22.11. Utdanningsforbundet
- 5.12. Politihøgskolen